

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การมีสุขภาพอนามัยที่ดีเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากเพราะการมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจช่วยส่งเสริมกิจกรรมทางด้านอื่นๆของมนุษย์ให้ยังคงดำเนินต่อไปได้ ถ้าหากมนุษย์ขาดปัจจัยพื้นฐานทางด้านสุขภาพอนามัยอาจทำให้เกิดปัญหาซึ่งมิใช่เพียงแต่ตัวมนุษย์แต่ละบุคคลเท่านั้นแต่ยังส่งผลให้เกิดปัญหาในสังคมตามมา ดังนั้น มนุษย์ต้องมีการช่วยเหลือ ร่วมมือกันสร้างสุขภาพอนามัยที่ดีเพื่อเป็นส่วนช่วยให้สังคมยังดำรงอยู่รอดต่อไปได้

ในอดีต หน่วยงานของรัฐจะเป็นแหล่งข้อมูลที่ให้ความรู้แก่ประชาชน ซึ่งจะเน้นเรื่องการให้ความรู้ทางการแพทย์ คือการให้ความรู้ทางการแพทย์ด้านการรักษาโรคของแพทย์มากกว่าที่จะให้ความรู้ในการป้องกันโรค ประชาชนจึงไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนก่อนที่จะเกิดโรค ข่าวสารที่น่าเสนอจะเน้นเรื่องทางการแพทย์ในด้านการรักษาโรค เนื้อหาที่น่าเสนอจะเป็นการให้ข้อมูลแก่แพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากกว่าจะเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชน ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจในการดูแลสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง

แต่ในปัจจุบัน นโยบายด้านสาธารณสุขได้เปลี่ยนไป หน่วยงานของรัฐได้ปรับเปลี่ยนนโยบายที่เน้นการให้ความรู้ทางการแพทย์ด้านการรักษาโรค ให้เป็นการรณรงค์ป้องกันโรค เนื่องจาก หน่วยงานของรัฐต้องการจะกระตุ้นความสนใจของประชาชนให้หันมาใส่ใจดูแลในสุขภาพของตนเองมากกว่าการพึ่งพาแพทย์ ปัจจัยหลักสำคัญที่จะทำให้ลดสาเหตุของการติดต่อโรคคือการป้องกันโรคซึ่งเป็นการป้องกันที่เหตุอันอาจจะสามารถยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค หากว่าประชาชนมีวิธีการป้องกันโรคที่ถูกต้อง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยช่องทางของสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลแก่ประชาชน

เป็นที่ทราบกันดีว่า สื่อมวลชนหลายแขนงมีรูปแบบการสื่อสารที่ต่างกันออกไป ดังนั้น การเลือกใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลไปยังประชาชนนั้นจำเป็นจะต้องคำนึงถึงว่า สื่อต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกัน ผู้รับสื่อแต่ละประเภทก็จะแตกต่างกัน การสร้างสรรค์ข้อมูลก็จำเป็นจะต้องต่างกันด้วย อาทิเช่น สื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน คือ สื่อโทรทัศน์นั้นสามารถให้ข้อมูลได้ทั้งภาพและเสียง สามารถสื่อสารกับประชาชนได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว แต่สื่อวิทยุให้ข้อมูลทางเสียงได้เพียงอย่างเดียว และมีข้อจำกัดที่ว่าผู้รับส่วนใหญ่ใช้สื่อวิทยุในทางบันเทิงมากกว่า การสร้างเนื้อหาสุขภาพอนามัยในสื่อวิทยุ นั้น ผู้ผลิตจำเป็นจะต้องสร้างเนื้อหาที่ทำให้เกิดภาพจินตนาการแก่ผู้รับควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

ศิริชัย ศิริกายะและกาญจนา แก้วเทพ (2531:หน้า 28-29) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อวิทยุเป็นสื่อที่ใช้เฉพาะบุคคล และต่อมาได้กลายมาเป็นสื่อเพื่อการบันเทิงสำหรับครอบครัว วิทยุได้ถูกนำกลับมาเป็นสื่อเฉพาะบุคคลสำหรับภาระหน้าที่บางอย่าง การใช้วิทยุจึงเป็นเสมือนกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำ วิทยุได้ถูกนำมาใช้ซึ่งไม่ผูกติดกับเงื่อนไขของสถานที่และเวลา แต่เนื้อหาของวิทยุจะถูกจำกัดว่าจะต้องเหมาะสมกับเวลาดังนั้น เนื้อหาโดยส่วนใหญ่ของวิทยุจะเป็นประเภทของเพลงและข่าวที่สำคัญ วิทยุกลายมาเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งประกอบด้วยหลายช่องทาง เมื่อวิทยุผนวกเข้ากับโทรศัพท์ก็จะกลายเป็นสื่อที่อยู่ในระบบซึ่งสามารถติดต่อได้อย่างทันที ระบบการสื่อสารเช่นนี้สามารถสื่อสารได้ทุกระดับชนชั้นของสังคมจากชนชั้นเล็กๆจนถึงระดับองค์กรระหว่างประเทศ ลักษณะของวิทยุที่เด่นชัดคือสามารถเผยแพร่เนื้อหาสาระอย่างกว้างไกลและรวดเร็ว อีกทั้งมีภาพพจน์ของการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีต่ำแต่ไม่มีภาพพจน์ของความลึกลับและไม่ได้จำกัดลักษณะของอาชีพ

การเลือกใช้สื่อวิทยุเพื่อเผยแพร่เนื้อหาสุขภาพอนามัยนั้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านการนำเสนอข้อมูลแต่สามารถที่จะเผยแพร่เนื้อหาไปยังผู้รับได้ไม่จำกัดจำนวน สามารถสื่อสารได้ทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะใช้สื่อวิทยุเป็นช่องทางหนึ่งเพื่อเผยแพร่เนื้อหาสุขภาพอนามัย ซึ่งรายการวิทยุที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีอยู่หลายรายการ อาทิเช่น รายการกว่าจะรู้เตียงสาของสถานีวิทยุ 96.5MHz รายการไขปัญหาสุขภาพกับโครงการหม้ออาสาแปซิฟิกของสถานีวิทยุ จส 100 รายการศูนย์สุขภาพเพศชายของสถานีวิทยุ 95.0 MHz รายการเพื่อคุณภาพชีวิต รายการสุขภาพจิตของสถานีวิทยุ 97.0 MHz รายการHot Line สุขภาพของสถานีวิทยุ 101.0 MHz

รายการคลื่นวิทยุภาพจิตของสถานีวิทยุ 91.0 MHz เป็นต้น

สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีรายการวิทยุที่เข้ามาทำรายการเพื่อนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยซึ่งต่างจากสถานีวิทยุสถาบันแห่งอื่นที่จะเน้นเนื้อหาทางการศึกษามากกว่าเนื้อหาสุขภาพอนามัย ทั้งนี้เนื่องจาก สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการสถานีจากเดิม ซึ่งจากเดิมนั้น สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาในหลักสูตรวิศวกรรมสื่อสารและโทรคมนาคม อิเลคทรอนิกส์ เทคโนโลยีสื่อเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีระบบเสียงและนิเทศศิลป์ แต่ปัจจุบัน สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้เปลี่ยนระบบการเป็นสถานีวิทยุเพื่อการศึกษากลายเป็นสถานีวิทยุที่ให้มีการเช่าเวลาของบริษัทที่เข้ามาทำรายการวิทยุกับทางสถานี ทั้งนี้ เพราะสถานีวิทยุไม่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานราชการ และสถานีเองต้องเลี้ยงตนเองให้ได้ ดังนั้น สถานีวิทยุจึงเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนเข้ามาเช่าเวลาทำรายการวิทยุกับทางสถานี ซึ่งรายการต่างๆต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับที่ทางสถานีได้ตั้งเอาไว้ ถึงแม้ว่าการทำรายการวิทยุจะสร้างความบันเทิงแต่จะต้องมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ทางสังคมควบคู่ไปด้วย ฉะนั้น เนื้อหาที่นำเสนอในรายการต่างๆที่ปรากฏเป็นเนื้อหาในเรื่องสุขภาพอนามัยเพราะเรื่องสุขภาพอนามัยเป็นเรื่องที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนฟังได้มากและเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

และดังที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การสร้างสรรค์เนื้อหาทางสื่อวิทยุอันมีข้อจำกัด ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของ เนื้อหาที่นำเสนอผ่านรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนั้นผู้ผลิตต้องสร้าง เนื้อหาให้เหมาะสม ตรงประเด็นเพื่อให้ผู้รับสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่ส่งมาอย่างถ่องแท้ ผู้วิจัยจึงสนใจในการวิเคราะห์ เนื้อหาสุขภาพอนามัยที่นำเสนอผ่านรายการวิทยุซึ่งมีอยู่ 4 รายการ คือ รายการใส่ใจคุณภาพชีวิต รายการทุกข์ปัญหาชีวิต รายการเริงราตรีและรายการSweet F.M. ซึ่งการนำเสนอ เนื้อหาทั้ง 4 รายการนั้นมีรูปแบบ จุดมุ่งหมายและหน้าที่ของ เนื้อหาแตกต่างกันไปในแต่ละรายการ

ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่นำเสนอผ่านทางรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยรายการวิทยุที่นำเสนอเนื้อหาสุขภาพนั้นมีรายการวิทยุทางด้านสุขภาพอนามัยโดยเฉพาะ การแทรกความรู้เรื่องสุขภาพในราย

การวิทยุบันเทิงและรายการที่มีเนื้อหาด้านการโฆษณาสินค้าเพื่อสุขภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยประเภทเนื้อหาและวิธีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพอนามัยผ่านรายการวิทยุซึ่งมีความแตกต่างกัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปฏิกิริยาของผู้รับที่ได้รับเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน

ปัญหานำวิจัย

1. เนื้อหาสุขภาพอนามัยที่ปรากฏผ่านรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีลักษณะอย่างไร
2. เทคนิควิธีการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยในรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีรูปแบบและลีลาอย่างไร
3. แต่ละรายการได้มีการแสดงออกซึ่งบทบาทในฐานะช่องทางสื่อที่เผยแพร่สาระความรู้เนื้อหาสุขภาพอนามัยอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาสาระข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยที่แต่ละรายการวิทยุเผยแพร่ผ่านทางของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและลีลาการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยในรายการต่างที่นำเสนอผ่านทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
3. เพื่อประเมินการแสดงออกซึ่งบทบาทของรายการวิทยุในฐานะช่องทางสื่อที่เผยแพร่สาระความรู้เนื้อหาสุขภาพอนามัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเนื้อหาทางสุขภาพอนามัยที่ปรากฏในรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล F.M. 89.5 ในช่วงเวลา 00.00-24.00 น. ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542

ข้อสันนิษฐาน

เนื้อหาเรื่องของสุภาพอนามัยที่นำเสนอผ่านรายการวิทยุทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีความแตกต่างกันในแต่ละรายการ เนื่องจาก การนำเสนอเนื้อหานั้นขึ้นอยู่กับผู้สนับสนุนรายการเป็นผู้กำหนดเนื้อหา ดังนั้น รายการวิทยุจะมีการแสดงออกซึ่งบทบาทที่ต่างกัน เนื้อหาที่นำเสนอจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม โดยสื่อมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องสุภาพอนามัยแก่สังคม

นิยามศัพท์

เนื้อหาทางสุภาพอนามัย หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับสาระเรื่องราวเรื่องสุภาพอนามัยที่เผยแพร่ผ่านรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล F.M.89.5 MHz

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเนื้อหาและวิธีการนำเสนอเรื่องสุภาพอนามัยในรายการวิทยุของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่ทำให้ความสนใจเนื้อหาด้านสุภาพอนามัยที่นำเสนอไปสู่ผู้รับ โดยการวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ต่อสื่อมวลชนเพื่อการปรับปรุงเนื้อหาและ เนื้อหาที่นำเสนอในรายการวิทยุของสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมีประโยชน์ต่อกลุ่มผู้รับที่สามารถติดตามข้อมูลทางด้านสุภาพอนามัยจากทางรายการวิทยุดังกล่าว